

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
ul. Mickiewicza 1A, 18-200 Wysokie Mazowieckie
tel/fax: 086 275 74 52

Raport ewaluacyjny

z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju i funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Kraina Bobra” za rok 2009

Opracowanie:

Project Consulting

ul. Wyszyńskiego 2 lok. 28, 15-888 Białystok,
www.projecto.com.pl, biuro@projecto.com.pl,
tel./faks (085) 661 21 37, tel. kom. 604 806 457

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Operacja, mająca na celu aktywizowanie społeczności lokalnej
Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 LEADER
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Białystok 2010

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. METODOLOGIA I ZAKRES BADANIA	5
2.1. Cel badania.....	5
2.2. Zakres badania.....	5
2.3. Kryteria ewaluacji	5
2.4. Materiał badawczy – źródło danych.....	6
3. ZAŁOŻENIA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA ROK 2009.....	6
3.1. Ogólna charakterystyka LGD „Kraina Bobra” jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR	6
3.2. Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Bobra”	7
3.3. Opis przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w roku 2009 służących wdrażaniu LSR.....	9
4. WYKONANIE LSR.....	17
5. ANALIZA	19
5.1. Porównanie założeń i wykonania zadań określonych w LSR.....	19
5.2. Skuteczność i oddziaływanie zrealizowanych działań.....	21
6. WNIOSKI I REKOMENDACJE	24
6.1. Wnioski	24
6.2. Rekomendacje	25

1. WSTĘP

Ewaluacja to obiektywna ocena projektu, programu lub polityki na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Często dotyczy ona procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu¹.

Wytyczne w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007-2013² definiują ewaluację jako osąd (ocenę) wartości interwencji publicznej dokonany przy uwzględnieniu odpowiednich kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości) i standardów. Osąd dotyczy zwykle potrzeb, jakie muszą być zaspokojone w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów. Ewaluacja oparta jest na specjalnie w tym celu zebranych i zinterpretowanych informacjach za pomocą odpowiedniej metodologii

Ze względu na termin przeprowadzania badania względem programu, projektu możemy wyróżnić:

- ewaluację formatywną (**ex-ante**) – przeprowadzaną przed realizacją programu /projektu, zasadniczym celem tego typu ewaluacji jest ocena na ile planowana interwencja z punktu widzenia potrzeb (sektora, beneficjentów) oraz spójna w zakresie planowanych celów i sposobów ich realizacji, diagnoza potrzeb i oczekiwań grupy docelowej, identyfikacja potencjalnych trudności w kontekście społecznym, gospodarczym, prawnym.
- ewaluację okresową (**mid-term**), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania programu. Jej efektem jest wstępna ocena interwencji i dostarczenie informacji do przygotowania dokumentów dla następnego okresu realizacji programu, projektu.
- ewaluację bieżącą (**on-going**), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania programu, jednak w przeciwieństwie do ewaluacji mid-term nie jest określony jej dokładny moment realizacji. Ewaluacja on-going przeprowadzana jest np. w przypadku, gdy monitorowanie ujawniło odchylenia od założonych wartości wskaźników. Jej efektem jest identyfikacja barier realizacji celów.
- ewaluację końcową (**ex-post**) - przeprowadzaną po zakończeniu realizacji programu /projektu, poddającą ocenie skuteczność i efektywność interwencji, jej trafność i użyteczność, a także stopień realizacji założonych celów oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) projektu/programu. Tego typu ewaluacja może stanowić cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych interwencji.

Ewaluacja (ocena wartości programu lub projektu) jest przeprowadzane w oparciu o określone kryteria, najczęściej stosowanymi kryteriami są:

¹ <http://www.ewaluacja.gov.pl>

² Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013, Wytyczne nr 6 Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007-2013, z dnia 30 maja 2007 r.

- **trafność** (relevance) - kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.
- **efektywność** (efficiency) - kryterium to pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów. Nakłady rozumiane są tu jako zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.
- **skuteczność** (effectiveness) - kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte.
- **oddziaływanie/wpływ** (impact) – kryterium to pozwala ocenić związek pomiędzy celem projektu i celami ogólnymi, tj. stopień, w jakim korzyści odniesione przez docelowych beneficjentów miały szerszy ogólny wpływ na większą liczbę ludzi w danym sektorze, regionie lub w całym kraju.
- **trwałość efektów** (sustainability) – kryterium to pozwala ocenić czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

Ewaluacja LSR „Krainy Bobra” jest to ewaluacja typu mid-term. Głównym celem, dla którego została przygotowana jest ocena działań LGD zrealizowanych w roku 2009 w celu zdiagnozowania strategicznych obszarów działalności Stowarzyszenia, które wymagają usprawnienia i poprawy.

Plan ewaluacji obejmuje analizę zrealizowanych w tym okresie działań i operacji pod kątem określenia ich efektów oraz wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie założonych celów LSR. W trakcie przeprowadzania ewaluacji uwzględniono wskaźniki oddziaływania w odniesieniu do poszczególnych przedsięwzięć.

Ewaluacja działalności LGD „Kraina Bobra” dotyczy przede wszystkim efektywności działań LGD, związanych z wdrażaniem LSR, w tym w szczególności:

- stopnia realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR (ilość i rodzaj zrealizowanych zadań w stosunku do założeń),
- poziomu realizacji wskaźników zakładanych dla poszczególnych przedsięwzięć,
- wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie przyjętych głównych celów Strategii,
- adekwatności wybranych do realizacji przedsięwzięć w stosunku do zakładanych celów Strategii.

Przeprowadzenie ewaluacji może przyczynić się do modyfikacji realizacji Strategii i aktualizacji przyjętych założeń w celu lepszego dostosowania i zaspokojenia potrzeb wszystkich jej beneficjentów.

Wyniki przeprowadzonego raportu ewaluacyjnego zostaną przedłożone członkom Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”, celem podjęcia działań korygujących lub naprawczych w obszarach, w których stwierdzono taką konieczność.

2. METODOLOGIA I ZAKRES BADANIA

2.1. Cel badania

Niniejszy raport ewaluacyjny ma charakter sprawozdawczy. Jego celem jest podsumowanie i ocena wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz realizacji działań Lokalnej Grupy Działania „Kraina Bobra” założonych do wykonania w roku 2009. W raporcie ujęto również rekomendacje, których realizacja umożliwi wprowadzanie zmian i optymalizację wdrażania LSR oraz usprawnianie funkcjonowania LGD w kolejnych latach jej funkcjonowania.

2.2. Zakres badania

- przedmiotowy
przedmiotem ewaluacji jest 36 zadań zrealizowanych przez LGD „Kraina Bobra” w celu wypełnienia założeń LSR określonych na okres jednego roku
- czasowy
raport dotyczy pierwszego roku realizacji LSR i funkcjonowania LGD tj. okresu od 29 stycznia 2009 do 29 stycznia 2010 r.
- przestrzenny
zakres przestrzenny raportu obejmuje obszar dziesięciu gmin wchodzących w skład LGD „Krainy Bobra” obejmujący gminy: Brańsk, miasto Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew-Osada, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Rudka, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie, gdzie były realizowane zadania wpisane w LSR.

2.3. Kryteria ewaluacji

W trakcie analizy wzięto pod uwagę następujące kryteria ewaluacji:

- kryterium skuteczności – pozwalające porównać założone do realizacji działania LSR i ich efekty osiągnięte w ciągu pierwszego roku funkcjonowania LGD. Zrealizowane działania analizowano w ujęciu:
 - ilościowym – uwzględniającym realizację wszystkich zaplanowanych zadań na podstawie założonych wskaźników realizacji,
 - jakościowym – w którym wzięto pod uwagę rzeczywiste efekty realizacji zadań w aspekcie ich oceny przez zewnętrzną firmę doradczą, w celu zagwarantowania większego obiektywizmu oceny działań LGD.
- kryterium trwałości – pozwalające na wyróżnienie pozytywnych efektów ewaluowanego przedsięwzięcia, które najlepiej odzwierciedlają i przyczyniają się do osiągnięcia oczekiwanych wyników realizacji LSR.

2.4. Materiał badawczy – źródło danych

Źródło danych dla ilościowej i jakościowej analizy założeń LSR i funkcjonowania LGD stanowią:

- sprawozdanie merytoryczne z działalności Stowarzyszenia za rok 2009,
- zestawienie rzeczowo-finansowe z realizacji operacji za rok 2009,
- sprawozdanie z realizacji operacji przesłane do Urzędu Marszałkowskiego,
- statystyki i informacje zamieszczone na stronie internetowej utworzonej na potrzeby LGD,
- opinie z realizacji zadań uzyskane od pracowników biura LGD oraz beneficjentów,
- dokumenty i opracowania będące wynikiem zrealizowanych działań.

3. ZAŁOŻENIA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA ROK 2009

Lokalna Strategia Rozwoju jest ważnym elementem planowania rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich. Jest to dokument, którego realizacja przyczynia się do poprawy jakości życia na tych obszarach m.in. poprzez aktywizację lokalnych społeczności, tworzenie warunków dla realizowania różnego rodzaju inwestycji i powstawania miejsc pracy, efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów, promocję obszaru.

Konieczność posiadania LSR wynika z uregulowań prawnych Lokalnych Grup Działania, zawartych w ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Lokalna Strategia Rozwoju jest również dokumentem podstawowym i warunkującym otrzymanie pomocy finansowej na operacje objęte osią 4 LEADER w ramach PROW 2007-2013.

3.1. Ogólna charakterystyka LGD „Kraina Bobra” jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

LGD „Kraina Bobra” posiada status prawny stowarzyszenia, działając pod nazwą Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra”. Jest ono dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, mającym na celu działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie ludności wiejskiej, realizację Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez LGD oraz prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Stowarzyszenia.

Zgodnie z zapisami statutu terenem działania LGD jest obszar dziesięciu gmin objętych projektem, tj.: miasto Brańsk, Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew-Osada, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Szepietowo, Rudka, Wysokie Mazowieckie. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Wysokie Mazowieckie

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Bobra” zostało zarejestrowane w dniu 21.08.2008 r. przez Sąd Rejonowy w Białymstoku, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Władze Stowarzyszenia stanowią: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna.

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków, które zwołuje Zarząd co najmniej jeden raz na sześć miesięcy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej bądź członków Zarządu. Do kompetencji Walnego Zebrania należy w szczególności uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia (w tym LSR), ustalanie liczby członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady oraz wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach lokalnej strategii opracowanej przez LGD, udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi oraz uchwalanie zmian Statutu. Walne Zgromadzenie podejmuje ponadto uchwały w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji, rozwiązania Stowarzyszenia, a także rozpatruje odwołania od uchwał Zarządu wniesionych przez członków Stowarzyszenia.

Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest Zarząd, zaś organem decyzyjnym – Rada. Do kompetencji Zarządu należy przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania, ustalanie wysokości składek członkowskich, powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura. Zarząd ponadto określa wysokość zatrudnienia i zasady wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia, a także ustala regulamin Biura Stowarzyszenia. Ponadto Zarząd ustala wysokość wynagrodzenia Członków Rady Stowarzyszenia za udział w wyborze operacji do finansowania.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach wdrażania LSR.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy kontrola bieżącej działalności Stowarzyszenia, ocena prac i składanie wniosków w przedmiocie udzielenia absolutorium dla Zarządu na Walnym Zebraniu, a także występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania.

3.2. Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Bobra”

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Kraina Bobra” została przyjęta do realizacji uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia z dnia 27.01.2009 r. w Wysokim Mazowieckiem. Obszar, którego dotyczy ten dokument obejmuje dziesięć gmin wiejskich woj. podlaskiego tj. Brańsk, miasto Brańsk, Ciechanowiec, Czyżew-Osada, Klukowo, Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty, Rudka, Szepietowo, Wysokie Mazowieckie, położonych na spójnym kulturowo, przyrodniczo i gospodarczo obszarze Wysoczyzny Wysokomazowieckiej.

Główne założenia Strategii mają charakter długofalowy i obejmują okres na lata 2008-2015. Założony horyzont czasowy jest zgodny z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie dokumentu do wymogów wynikających z aktualnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej przyjętej na 2007-2013.

Misję, stanowiącą cel nadrzędny, długofalowy i perspektywiczny rozwoju obszaru, który obejmuje LSR, określono jako: „*Kraina Bobra atrakcyjnym miejscem zamieszkania, pracy, wypoczynku i rekreacji.*”

Realizacji misji służą cele strategiczne, którym podporządkowane są cele szczegółowe, doprecyzowane przez poszczególne przedsięwzięcia, przyczyniające się do osiągnięcia założonych rezultatów.

Główne cele Strategii przewidziane do realizacji to:

1. Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia,
2. Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów,
3. Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD.

Cel ogólny nr 1 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Zwiększenie zakresu i poziomu wiedzy mieszkańców nt. możliwości realizacji zawodowej na obszarach wiejskich,
- 1.2. Rozwój działalności pozarolniczej,
- 1.3. Ochrona środowiska i zwiększenie świadomości proekologicznej oraz wykorzystania energii odnawialnej.

Cel ogólny nr 2 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- 2.1. Poznanie własnych walorów i słabości, które trzeba eliminować,
- 2.2. Rozwój usług turystycznych,
- 2.3. Poprawa ilościowa i jakości infrastruktury turystycznej,
- 2.4. Promocja zasobów zmierzająca do poprawy wizerunku obszaru LGD wśród potencjalnych turystów.

Cel ogólny nr 3 będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- 3.1. Rozwój infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej,
- 3.2. Zwiększanie liczby imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych,
- 3.3. Aktywizacja mieszkańców.

W ramach realizacji celów Strategii w ciągu najbliższych lat przewidziano szereg przedsięwzięć, które będą polegać przede wszystkim na:

- pełnym zdiagnozowaniu posiadanych zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych wraz z określeniem stopnia przydatności zasobów dla rozwoju obszaru LGD,
- zagospodarowaniu i przygotowaniu zidentyfikowanych zasobów do efektywnego wykorzystania w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym turystyki,
- poprawie przepływu szeroko rozumianej informacji i aktywizacji mieszkańców obszaru LGD,
- kreowaniu pozarolniczych miejsc pracy i źródeł dochodu dla mieszkańców,

- wzmocnieniu kapitału społecznego,
- promocji obszaru i jego walorów.

3.3. Opis przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w roku 2009 służących wdrażaniu LSR

Przedmiotem ewaluacji są przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” Lokalnej Strategii Rozwoju w roku 2009. Przedsięwzięcia te były zróżnicowane i dotyczyły wielu aspektów działalności na obszarze LGD, ich opis zamieszczono poniżej.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU BADAŃ DOTYCZĄCYCH OBSZARU OBJĘTEGO LSR

Przeprowadzenie badań obszaru objętego LSR zaplanowano w formie analiz, planu i studium wykonalności. Ich zasadniczym celem miała być diagnoza całego obszaru LGD, analiza jego potencjału, zasobów przyrodniczych i kulturowych. Zaplanowane przedsięwzięcia z tego zakresu to:

- 1. Wykonanie analizy możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych na obszarze LGD** - Zadanie miało na celu opracowanie obecnego stanu infrastruktury teleinformatycznej na terenie objętym LSR oraz stworzenie koncepcji rozwoju usług i infrastruktury związanej z Internetem. Zaplanowane działanie wykazuje spójność z polityką rozwoju społeczeństwa informacyjnego i może się przyczynić do wzrostu informatyzacji obszaru LGD oraz zastosowania innowacyjnych rozwiązań i integrowania zasobów. Działanie to jest powiązane z innym zadaniem - powstaniem wirtualnej platformy na terenie LGD, mającej na celu polepszenie wymiany wiedzy i informacji pomiędzy mieszkańcami, turystami, przedsiębiorcami oraz władzami i będącej znaczącą formą promocji. Planowane do przygotowania opracowanie miało zawierać analizę obecnego stanu infrastruktury teleinformatycznej na terenie objętym LSR i opracowanie koncepcji rozwoju usług oraz infrastruktury związanej z Internetem.
- 2. Przeprowadzenie analizy stanu środowiska i zasobów naturalnych obszaru LGD** Analiza miała zawierać szczegółowe omówienie stanu poszczególnych elementów środowiska naturalnego oraz trendów zmian dla obszaru LGD, w tym zestawienie wszelkich zasobów naturalnych znajdujących się na obszarze Stowarzyszenia oraz informacje o ich stanie. W analizie miało być zawarte szczegółowe omówienie stanu poszczególnych elementów środowiska naturalnego oraz trendów zmian. Ponadto analiza miała zawierać opis możliwości wykorzystania zasobów środowiskowych dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz możliwości różnicowania dochodów ludności zamieszkującej obszar LGD „Kraina Bobra”.
- 3. Wykonanie analizy „miękkich” zasobów kulturowych (stroje, zwyczaje, tradycja, sztuka, kultura muzyka, taniec)** – Przedsięwzięcie miało na celu zebranie informacji na temat zasobów dziedzictwa niematerialnego obszaru LGD oraz ich zapisanie w

celu uchronienia przed zapomnieniem. W ramach analizy zaplanowano zebranie informacji dotyczących m.in. muzyki, kultury, sztuki, ludowych strojów, tańca, zwyczajów, świąt, dań serwowanych na obszarze LGD w latach minionych, legend, mitów, podań, itd. Uzyskane podczas analizy informacje miały posłużyć dla promowania regionu, rozwoju funkcji turystycznej, a także w celu ich wykorzystania również w innych działaniach zawartych w LSR.

4. **Wykonanie analizy „twardych” zasobów kulturowych i historycznych** - Zaplanowane zadanie miało na celu zebranie informacji na temat zasobów kulturowych, historycznych, określenie ich dokładnego stanu ilościowego jakościowego, a w szczególności ich stanu technicznego, zakresu koniecznych do wykonania prac, możliwości zabezpieczenia lub nadania obiektom nowych funkcji związanych z rozwojem turystyki lub innych dziedzin społeczno-gospodarczych. Analizę zaplanowano do przeprowadzenia, na terenie każdej gminy należącej do Stowarzyszenia, przy uwzględnieniu konsultacji konserwatorskich. Opracowanie miało również posłużyć określeniu koncepcji renowacji obiektów, poprzedzonej analizą atrakcyjności i przydatności obiektów dla wykorzystania w procesie rozwoju LGD. Analiza miała umożliwić również określenie, które z obiektów powinny być objęte renowacją priorytetowo - ze względu na stan techniczny lub ich atrakcyjność dla rozwoju turystyki.
5. **Przeprowadzenie analizy możliwości wykorzystania energii odnawialnej na terenie LGD.** Opracowanie miało zawierać diagnozę możliwości pozyskania i wykorzystania energii odnawialnej na obszarze LGD „Kraina Bobra”. Przeprowadzona analiza miała wpłynąć na wzrost wykorzystania energii wiatrowej, słonecznej, wodnej, geotermalnej oraz energii z biomasy, a także podnieść atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą obszaru LGD.
6. **Wykonanie studiów wykonalności dla infrastruktury technicznej i społecznej służącej mieszkańcom i turystom** – W pierwszym roku w ramach działania zaplanowano wykonanie jednego kompleksowego studium z zakresu infrastruktury turystycznej, które uwzględniałoby walory historyczne i przyrodnicze obszaru LGD oraz działalność człowieka związaną z turystyką zostanie. W ramach zadania przewidziano opracowanie studium wykonalności dla projektu pn. Osada Jadźwingów nad rzeką Nurzec, którego późniejszą realizację przewiduje Gmina Miasto Brańsk. Celem realizacji zadania miała być poprawa dostępu mieszkańców i turystów do infrastruktury turystycznej, sportowo-rekreacyjnej oraz ożywienie życia sportowo-kulturalnego na terenie LGD. Powstały obiekt miał stanowić jedną z atrakcji turystycznych terenu LGD, i wpłynąć na kreowanie pozytywnego wizerunku obszaru Stowarzyszenia, zwiększenie liczby turystów, a tym samym osiągnięcie większego dochodu z działalności rekreacyjnej.
7. **Opracowanie „Analizy obszaru LGD w zakresie możliwości powstania klastrów wraz z koncepcją biznesową klastra jako innowacyjnego elementu stymulującego rozwój gospodarczy terenu objętego LSR”** – W ramach tego zadania zaplanowano opracowanie analizy możliwości wdrożenia klastrów w poszczególnych branżach reprezentowanych na obszarze LGD wraz z możliwościami rozwoju danego klastra w

przyszłości. Opracowana analiza zawierać będzie diagnozę obecnej sytuacji gospodarczej LGD oraz ocenę możliwości wdrożenia klastrów w poszczególnych branżach reprezentowanych na obszarze LGD wraz z planem wdrożenia i możliwościami rozwoju danego klastra w przyszłości. Opracowanie miało posłużyć do realizacji kolejnego zadania opisanego w LSR, polegającego na rozwoju innowacyjnych przedsięwzięć realizowanym na obszarze LGD, założeniu klastrów branżowych, które miałyby stanowić silny bodziec do rozwoju gospodarki, zmniejszenia bezrobocia, rozwoju przedsiębiorczości oraz integracji przedsiębiorstw na terenie Stowarzyszenia.

8. **Opracowanie Planu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD** – Zaplanowane działanie miało na celu opracowanie spójnego, dla wszystkich gmin skupionych w Stowarzyszeniu, Planu rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców, poprzedzonego szeregiem analiz, ułatwiającym dokładne zdiagnozowanie obecnej sytuacji obszaru LGD oraz wyznaczenie kierunków i działań na przyszłość. W perspektywie długookresowej zadanie to miało przyczynić się do rozwoju gospodarczego terenów Stowarzyszenia oraz wpłynąć na wzrost dochodów ludności.
9. **Wykonanie analizy w zakresie spójnych oznakowań zasobów na terenie LGD** – Zadanie zostało przewidziane do wspólnej realizacji wszystkich gmin należących do LGD w celu podobnego oznakowania zasobów naturalnych i kulturowych, a jednocześnie stworzenia dla turystów przejrzystego systemu informacji o tych zasobach w postaci znaków, tablic, itp.

ZAŁOŻENIA OSIĄGANÝCH WSKAŹNIKÓW

W zakresie realizacji badań dotyczących obszaru objętego LSR zostanie podana szacunkowa liczba osób (1.900), na które mogłyby oddziaływać opracowane analizy, studia wykonalności i plany.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU INFORMOWANIA O OBSZARZE OBJĘTYM LSR, REALIZACJI LSR ORAZ DZIAŁALNOŚCI LGD

Działania przewidziane do realizacji w ramach informowania o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD zaplanowano w celu przybliżenia wszystkim mieszkańcom regionu LGD głównych założeń, dla których powstała ta inicjatywa, zapoznanie ich z możliwościami jakie ona oferuje oraz przedstawienie ogólnych informacji o tym obszarze i jego walorach. Przedsięwzięcia jakie przewidziano do realizacji z tego zakresu to:

- 1) **Opracowanie materiałów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD - foldery informacyjne** – W ramach działania założono opracowanie szablonów dla materiałów informacyjnych dla ludności na temat obszaru objętego LSR, wdrażania LSR oraz działalności LGD. Materiały te miałyby pełnić funkcję informacyjną oraz promocyjną i będą przeznaczone do bezpłatnej dystrybucji.

- 2) **Wydruk materiałów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD - folderów informacyjnych** – Zaplanowano wydruk materiałów informacyjnych, który będzie obejmował ulotki lub foldery informacyjne w ilości 6000 szt.
- 3) **Zamieszczanie materiałów prasowych w prasie** – W ramach realizacji działania zaplanowano zamieszczenie ogłoszeń prasowych przed ogłaszaniem konkursami na nabór wniosków oraz przed planowanymi do realizacji zadaniami o charakterze informacyjno-rekreacyjno-kulturowym, w lokalnej prasie. W roku 2009 zaplanowano zamieszczenie 6 sztuk ogłoszeń dotyczących naborów wniosków w ramach 3 działań.
- 4) **Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR** – W ramach zadania przewidziano prowadzenie bezpłatnego doradztwa w zakresie pozyskiwania dofinansowania i tworzenia związanej z tym dokumentacji. Łącznie w roku 2009 założono udzielić 800 godzin konsultacji świadczonych przez profesjonalną firmę zewnętrzną - efekt doradztwa miały stanowić przygotowane wnioski aplikacyjne w ramach ogłaszanych przez LGD konkursów.

ZAŁOŻENIA OSIĄGANIYCH WSKAŹNIKÓW

W zakresie informowania o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD założono, osiągnięcie wskaźnika określającego szacunkową liczbę osób, którym udzieli się doradztwa i do których dotrze informacja odnośnie obszaru objętego LSR, realizacji LSR i działalności LGD. Założono, że z doradztwa w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR skorzysta w 2009 r. minimum 38 osób/podmiotów, z wydrukowanych folderów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD skorzysta 6.000 osób (zaplanowano wydruk w 2009 r. w ilości 6.000 szt. folderów informacyjnych), z zamieszczonych materiałów prasowych w prasie lokalnej i regionalnej skorzysta 2.200 osób - odbiorców informacji.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU SZKOLENIA PRACOWNIKÓW LGD, CZŁONKÓW ZARZĄDU LGD ORAZ CZŁONKÓW ORGANU DECYZYJNEGO

Przeprowadzenie szkoleń pracowników, członków Zarządu oraz członków organu decyzyjnego LGD są jednym z istotniejszych elementów służących realizacji założeń LSR w kontekście spójnego i efektywnego zarządzania. Dzięki przeszkoleniu osób odpowiedzialnych za podejmowanie kluczowych decyzji co do zakresu i charakteru podejmowanych inicjatyw możliwe będzie sprawne wprowadzanie działań przyjętych do realizacji w ramach LSR.

Działania, jakie zaplanowano w zakresie szkoleń przedstawiają się następująco:

- 1) **Szkolenie dla Rady LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie „Innowacje na wsi” - ocena projektów innowacyjnych** – W ramach szkolenia przewidziano zapoznanie się jego uczestników z najciekawszymi i najbardziej innowacyjnymi działaniami przeprowadzonymi przez inne gminy w

Polsce lub zagranicą. Szkolenie zakładać również będzie przedstawienie etapów wdrażania projektów oraz problemów występujących podczas implementacji. Założono, iż szkolenie dla Rady będzie uwzględniało problemy dotyczące oceny i wyboru projektów do realizacji. Czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 15 osób.

- 2) **Szkolenie dla Zarządu LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie "Innowacje na wsi" - wdrażanie i nadzór projektów innowacyjnych** – Założono, że szkolenie będzie zawierało przegląd najciekawszych i najbardziej innowacyjnych działań przeprowadzonych przez inne gminy w Polsce lub zagranicą. Ponadto w ramach szkolenia zostaną przedstawione etapy wdrażania projektów oraz problemy mogące wystąpić podczas implementacji. Zaplanowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 11 osób.
- 3) **Szkolenie Rady „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do organu decyzyjnego – Rady** – W ramach działania zaplanowano zorganizowanie szkolenia z zakresu zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniami: „Wdrażanie projektów współpracy” i „Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju”. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników -15 osób.
- 4) **Szkolenie Zarządu „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do Zarządu** – Założono przeprowadzenie szkolenie z zakresu zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniami: „Wdrażanie projektów współpracy” i „Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju”. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników - 11 osób.
- 5) **Szkolenie Pracowników „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do pracowników** – Planowane do realizacji szkolenie zakłada przybliżenie uczestnikom zagadnień prawnych związanych w szczególności z rozporządzeniem: „Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania”. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin - 2 osoby.
- 6) **Szkolenie Rady LGD „Stosowanie procedur oraz kryteriów dotyczących wyboru operacji przez LGD”** – Założono przeprowadzenie szkolenia z zakresu tematyki związanej z wyborem operacji, podczas którego w szczególności zostaną poruszone zagadnienia związane z oceną zgodności operacji z kryteriami. Planowany czas trwania szkolenia - 7 godzin, liczba uczestników - 15 osób.
- 7) **Szkolenie Zarządu LGD „Efektywne zarządzanie organizacją i wdrażanie strategii”**- W ramach działania zaplanowano przeprowadzenie szkolenia, na którym zaprezentowane zostaną wybrane teorie oraz metody dotyczące efektywnego zarządzania organizacją, formułowania strategii oraz elementów nadzoru i kontroli nad realizacją wcześniej ustalonej strategii. Głównym celem szkolenia będzie podniesienie wiedzy Zarządu w tej tematyce i podniesienie efektywności wdrażanej strategii. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 11 osób.

- 8) **Szkolenie dla Pracowników LGD „Zasady organizacji pracy własnej i biura”**- Zaplanowano przeprowadzenie szkolenia skierowanego do pracowników biura LGD w celu podniesienia ich wiedzy i umiejętności praktycznych w dziedzinie organizacji pracy. W ramach szkolenia przewidziano również zorganizowanie warsztatów, na których pracownicy będą mogli wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce. Zasadniczym celem zaplanowanego szkolenia miała być poprawa organizacji pracy pracowników biura i większa efektywność wydatkowanych na biuro środków finansowych. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 2 osoby.
- 9) **Szkolenie dla Pracowników LGD „Innowacje na wsi” - tworzenie i realizacji innowacyjnych projektów** – W ramach działania założono przeprowadzenie szkolenia z zakresu najciekawszych i najbardziej innowacyjnych działań przeprowadzonych przez inne gminy w Polsce lub zagranicą. W ramach szkolenia zaplanowano omówienie etapów wdrażania projektów, problemów występujących podczas implementacji oraz pokazanie na wybranych przykładach sposobu udzielania pomocy doradczej dla beneficjentów wdrażających projekty innowacyjne. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 2 osoby.
- 10) **Szkolenie Pracowników LGD w zakresie doradztwa i sporządzania wniosków o dotację – „Przygotowanie wniosków”** – Zaplanowano przeprowadzenie szkolenia dotyczącego tematyki związanej z wypełnianiem wniosków o dotacje z UE. Założono, iż pracownicy w ramach tego szkolenia nabędą niezbędną wiedzę teoretyczną oraz praktyczną, związaną z obsługą różnorodnych wniosków o dofinansowanie projektów. Oprócz części teoretycznej pracownicy na zorganizowanych warsztatach będą mogli nabyć umiejętności praktyczne niezbędne do sporządzania różnorodnych wniosków o dotacje. Planowany czas trwania szkolenia – 7 godzin, liczba uczestników – 2 osoby.

ZAŁOŻENIA OSIĄGANÝCH WSKAŹNIKÓW

W ramach przeprowadzenia szkoleń pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego zaplanowano przeszkolenie 86* uczestników.

OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU AKTYWIZOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Przedsięwzięcia z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej, które zaplanowano do realizacji w roku 2009 miały posłużyć zachęceniu mieszkańców gmin, wchodzących w skład LGD, do podejmowania własnej działalności, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, czy aktywnego uczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych organizowanych w tym regionie. Przedsięwzięcia jakie przewidziano do realizacji z tego zakresu to:

- 1) **Opracowanie materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności lokalnej - foldery aktywizujące** – W ramach zadania zaplanowano opracowanie szablonów do materiałów aktywizujących dla ludności o tematyce związanej z możliwościami zmiany kwalifikacji zawodowych ludności, zachęcaniem do otwierania własnej

działalności gospodarczej oraz aktywizujących do uczestnictwa w imprezach lub wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych.

- 2) **Wydruk materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności lokalnej - foldery aktywizujące** – W ramach działania założono opracowanie i wydruk materiałów związanych z aktywizowaniem społeczności. Zaplanowano, że roku 2009 zostanie wydrukowane 3000 szt. ulotek.
- 3) **Spotkania aktywizujące w zakresie prowadzenia lub rozpoczynania własnego biznesu** – W ramach zadania zaplanowano przeprowadzenie szkoleń dla mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD „Kraina Bobra” z zakresu prowadzenia lub rozpoczynania własnego biznesu. Założono, że uczestnicy szkoleń zdobędą wiedzę na temat tego jak zaistnieć na rynku, jak prowadzić księgowość, planować politykę sprzedaży, promować się, pozyskiwać środki zewnętrznego finansowania, elementów negocjacji oraz wiele innych praktycznych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Zadanie to miało na celu zaktywizowanie mieszkańców LGD w sferze gospodarczej, zmobilizowanie ich do tworzenia nowych podmiotów szczególnie w sektorze mikro i małych przedsiębiorstw. Zaplanowano przeprowadzenie 10 spotkań na terenie LGD, w wymiarze 4-5 godzin na spotkanie w każdej z gmin. Oszacowano, że w każdym spotkaniu weźmie udział ok. 20 osób. W ramach zadania przewidziano wynajem sal, wynagrodzenie szkoleniowca, przygotowanie materiałów informacyjno-szkoleniowych, poczęstunek.

ZAŁOŻENIA OSIĄGANYCH WSKAŹNIKÓW

Założono, że w ramach realizacji działań z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej zostanie osiągnięty wskaźnik w liczbie 3.200 tj. wydruk 3.000 ulotek oraz przeprowadzenie spotkań aktywizujących dla 200 osób.

ZESTAWIENIE TABELARYCZNE PLANOWANYCH DO OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW

Lp.	Wyszczególnienie	Planowana liczba	
		zadań	uczestników zadań
1.	Koszty bieżące LGD (administracyjne)	1	-
2.	Koszty związane z nabywaniem umiejętności i aktywizacją, w tym:	35	13424
2.1.	Realizacja badań dotyczących obszaru objętego LSR	9	1900
2.2.	Informowanie o: obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD	4	8238
2.3.	Szkolenie pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego	10	86*
2.4.	Realizacja wydarzeń promocyjnych i kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR, realizacją LSR oraz działalnością LGD	0	0
2.5.	Aktywizowanie społeczności lokalnej	12	3200
3.	Razem (1+2)	36	13424

4. WYKONANIE LSR

Zgodnie ze sprawozdaniami merytorycznymi z działalności LGD za rok 2009 oraz przesłanym do Urzędu Marszałkowskiego sprawozdaniem z realizacji operacji - realizacja zadań określonych na rok 2009 przedstawia się następująco:

INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEBIEGU REALIZACJI OPERACJI ORAZ REALIZACJI PLANU RZECZOWEGO

Nr etapu	Data rozpoczęcia i zakończenia etapu	Zadania wykonane w ramach etapu
I	29.01.2009- 30.09.2009	1. Organizacja pracy biura, poprzez zakup mebli, sprzętu oraz materiałów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania biura. Poniesienie kosztów związanych z zatrudnieniem odpowiednich pracowników oraz wynajmu pomieszczeń.2. Poniesienie kosztów związanych ze stroną internetową Stowarzyszenia, w tym zakup domeny oraz utrzymanie miejsca na serwerze.3. Zapewnienie odpowiednich kwalifikacji członków organów: Zarządu oraz Rady, a także pracowników biura poprzez organizację odpowiednich szkoleń.4. Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR.5. Aktywizowanie społeczności lokalnej poprzez opracowanie i wydruk folderów aktywizujących, których dystrybucja była bezpłatna.
II	29.01.2009- 29.01.2010	1. Poniesienie kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników biura oraz wynajmem pomieszczeń oraz innych kosztów bieżących związanych z funkcjonowaniem biura, w tym również koszt prowadzenia rachunku bankowego.2. Realizacja badań dotyczących obszaru objętego LSR, głównie poprzez wykonanie i przeprowadzenie analiz: możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych na obszarze LGD; stanu środowiska i zasobów naturalnych obszaru; „miękkich i twardych” zasobów kulturowych i historycznych; możliwości wykorzystania energii odnawialnej na terenie LGD; możliwości powstania klastrów wraz z koncepcją biznesową klastra jako innowacyjnego elementu stymulującego rozwój gospodarczy terenu objętego LSR; w zakresie spójnych oznakowań zasobów na terenie LGD. Opracowanie Planu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD oraz wykonanie studiów wykonalności dla infrastruktury technicznej i społecznej służącej mieszkańcom i turystom.3. Przeprowadzenie w każdej gminie LGD spotkania aktywizującego w zakresie prowadzenia lub rozpoczynania własnego biznesu.4. Informowanie o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD poprzez wydruk i opracowanie folderów informacyjnych, zamieszczanie materiałów w prasie.5. Doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR.

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA

Liczba uczestników działań przeprowadzonych przez LGD w ramach realizacji operacji

Rodzaj działań	Liczba uczestników
Informowanie: o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz o działalności LGD	8 304
Realizacja badań dotyczących obszaru objętego LSR	1900
Szkolenia pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków rady albo innego organu LGD, do którego należy wybór operacji	86*
Aktywizowanie społeczności lokalnej	3 195

Liczba uczestników szkoleń przeprowadzonych w ramach realizacji operacji

Liczba uczestników szkoleń wg rodzajów uczestników		
Pracownicy LGD / członkowie zarządu LGD; członkowie rady / innego organu, do którego kompetencji należy wybór operacji	Potencjalni beneficjenci	Suma
86*	195	281

Liczba uczestników szkoleń, którzy zakończyli szkolenie z wynikiem pozytywnym wg rodzajów uczestników		
Pracownicy LGD / członkowie zarządu LGD; członkowie rady / innego organu, do którego kompetencji należy wybór operacji	Potencjalni beneficjenci	Suma
86*	195	281

W ramach działania: „**Wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju**”- LGD ogłosiło konkurs na operacje odpowiadające warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” pod koniec grudnia 2009 roku. Nabór rozpoczął się 25 stycznia 2010 roku.

5. ANALIZA

5.1. Porównanie założeń i wykonania zadań określonych w LSR

W roku 2009 zaplanowano opracowanie dziewięciu dokumentów z zakresu badań dotyczących obszaru objętego LSR (tabela poniżej)

Lp.	Nazwa dokumentu	plan	realizacja
1.	Analiza możliwości wykorzystania nowoczesnych technologii teleinformatycznych na obszarze LGD	•	✓
2.	Analiza stanu środowiska i zasobów naturalnych obszaru LGD	•	✓
3.	Analiza „miękkich” zasobów kulturowych (stroje, zwyczaje, tradycja, sztuka, kultura muzyka, taniec)	•	✓
4.	Analiza „twardych” zasobów kulturowych i historycznych	•	✓
5.	Analiza możliwości wykorzystania energii odnawialnej na terenie LGD	•	✓
6.	Studium wykonalności dotyczące infrastruktury turystycznej uwzględniające walory historyczne i przyrodnicze oraz działalność człowieka związaną z turystyką	•	✓
7.	„Analiza obszaru LGD w zakresie możliwości powstania klastrów wraz z koncepcją biznesową klastra jako innowacyjnego elementu stymulującego rozwój gospodarczy terenu objętego LSR”	•	✓
8.	Plan rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD	•	✓
9.	Analiza w zakresie spójnych oznakowań zasobów na terenie LGD	•	✓

Wskaźniki	Liczba uczestników	
	plan	realizacja
Realizacja badań dotyczących obszaru objętego LSR	1900	1900

W ciągu roku zostały opracowane wszystkie założone dokumenty. Osiągnięty został również wskaźnik 1.900 osób, będących odbiorcami opracowanych analiz, studium wykonalności i planu.

W ramach działań z zakresu informowania o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD zrealizowano wszystkie zaplanowane działania tj. opracowano i wydrukowano materiały informacyjne w postaci ulotek i folderów informacyjnych w ilości 6000 szt., w prasie lokalnej i regionalnej zamieszczono 6 sztuk ogłoszeń dotyczących naborów wniosków w ramach 3 działań oraz udzielono 800 godzin konsultacji w zakresie doradztwa z przygotowania wniosków aplikacyjnych w ramach ogłaszanych przez LGD konkursów.

Został również spełniony wskaźnik 8 304 uczestników zadania, na który składa się 38 osób/podmiotów, którym udzielono doradztwa w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR, 6.000 osób, które

skorzystały z wydrukowanych folderów informacyjnych o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD (wydrukowano 6.000 szt. folderów informacyjnych) oraz 2.200 osób – odbiorców informacji (materiałów prasowych) zamieszczonych w prasie lokalnej i regionalnej.

W ramach działań z zakresu szkoleń pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego w roku 2009 zaplanowano przeprowadzenie dziesięciu szkoleń dla pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego (tabela poniżej)

Lp.	Nazwa szkolenia	Czas trwania szkolenia (godz.)		Liczba uczestników (osoby)	
		plan	realizacja	plan	realizacja
1.	Szkolenie dla Rady LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie „Innowacje na wsi” - ocena projektów innowacyjnych	7	7	15	15
2.	Szkolenie dla Zarządu LGD z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie "Innowacje na wsi" - wdrażanie i nadzór projektów innowacyjnych	7	7	11	11
3.	Szkolenie Rady „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do organu decyzyjnego – Rady czas trwania	7	7	15	15
4.	Szkolenie Zarządu „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do Zarządu	7	7	11	11
5.	Szkolenie Pracowników „Przepisy prawa dla LGD” - odnoszące się do pracowników	7	7	2	2
6.	Szkolenie Rady LGD „Stosowanie procedur oraz kryteriów dotyczących wyboru operacji przez LGD”	7	7	15	15
7.	Szkolenie Zarządu LGD „Efektywne zarządzanie organizacją i wdrażanie strategii”	7	7	11	11
8.	Szkolenie dla Pracowników LGD „Zasady organizacji pracy własnej i biura”	7	7	2	2
9.	Szkolenie dla Pracowników LGD „Innowacje na wsi” - tworzenie i realizacji innowacyjnych projektów	7	7	2	2
10.	Szkolenie Pracowników LGD w zakresie doradztwa i sporządzania wniosków o dotację – „Przygotowanie wniosków”	7	7	2	2

Wskaźniki	Liczba godzin		Liczba uczestników	
	plan	realizacja	plan	realizacja
Liczba przeszkolonych osób	70	70	86*	86*

W ciągu roku zostały przeprowadzone wszystkie zaplanowane szkolenia. Osiągnięty został również wskaźnik zakładający 86 osób przeszkolonych – uczestników tychże szkoleń. Liczba uczestników szkoleń jest rozumiana jako liczba osoboszkoleń, ponieważ uczestnicy mogli brać udział w różnych szkoleniach wielokrotnie.

W ramach działań z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej zrealizowano wszystkie zaplanowane działania tj. opracowano i wydrukowano materiały związane z aktywizowaniem społeczności lokalnej - foldery aktywizujące oraz zorganizowano i przeprowadzono spotkania aktywizujące w zakresie prowadzenia lub rozpoczęcia własnego biznesu.

5.2. Skuteczność i oddziaływanie zrealizowanych działań

W celu sprawdzenia skuteczności zrealizowanych założeń LSR przeanalizowano wszystkie zadania zaplanowane i wykonane w roku 2009 przez LGD po kątem realizowania przez nie głównych celów Strategii. Analiza przeprowadzonych działań wskazuje, że rok 2009 był okresem przygotowawczym do faktycznej realizacji działań w ramach LSR. W związku z tym, skuteczność tych działań można rozpatrywać i oceniać głównie w oparciu o konfrontację wykonanych zadań z planowanymi. W tym sensie wykonano zaplanowane działania w 100%.

		cele								
		Stworzenie warunków powstawania miejsc pracy poprzez wykorzystanie zasobów z obszaru Stowarzyszenia			Rozwój funkcji turystycznej poprzez poprawę wizerunku obszaru oraz efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów			Ożywienie życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD		
zadania	Badania dotyczące obszaru objętego LSR	o-p	100%	1	o-p	100%	2	o-p	100%	2
	Informowanie o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD	o-p	100%	3	o-p	100%	3	o-p	100%	3
	Szkolenia pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego	o-p	100%	3	o-p	100%	3	o-p	100%	3
	Aktywizowanie społeczności lokalnej	o-p	100%	3	o-p	100%	1	o-p	100%	1

Ocena punktowa:

- bezwzględna ocena realizacji celu: 0 – brak, 1 – niski, 2 – średni, 3 – wysoki poziom realizacji celu; o-p – brak możliwości bezwzględnej oceny realizacji celu (okres przygotowawczy),
- % - realizacja względna w stosunku do planów,
- ocena potencjału na potrzeby realizacji celu: 0 – brak, 1 – niski, 2 – średni, 3 – wysoki.

Oceny jakie zostały przypisane poszczególnym zadaniom mają charakter opinii. Przyznane punkty stanowią podstawę dla określenia średniej oceny wszystkich zrealizowanych zadań.

Bezwzględna ocena zrealizowanych zadań pod kątem wypełnienia przez nie głównych celów LSR nie jest możliwa ze względu na to, iż przedmiotowy raport obejmuje jedynie zadania, zrealizowane w pierwszym roku działalności LGD, które w zdecydowanej większości dotyczą działań o charakterze przygotowawczym.

Względna ocena wszystkich zrealizowanych zadań w stosunku do planów wyniosła 100%. Osiągnięty wynik wskazuje na wysoki poziom dostosowania realizowanych zadań w zakresie wypełniania celów określonych w Strategii i pozwala stwierdzić, że zrealizowane przedsięwzięcia osiągnęły wysoki poziom skuteczności założeń LSR przyjętych na rok 2009.

Ocena potencjału zrealizowanych przedsięwzięć na potrzeby realizacji celów Strategii w osiągnięła zróżnicowany poziom.

Badania dotyczące obszaru objętego LSR

W przypadku przeprowadzonych badań dotyczących obszaru objętego LSR ocena ta wykazała niski i średni stopień realizacji, gdyż badania te nie przyczyniają się bezpośrednio do stworzenia warunków powstawania miejsc pracy na obszarze LGD, jednak ich realizacja przyniosła wymierne korzyści w postaci zebrania informacji na temat, jakie formy działalności mają największą szansę powodzenia w tym regionie.

Niestety niski poziom oceny wynika także z braku rozpowszechnienia wyników analiz – brak udostępnienia mieszkańcom LGD. Skoro potencjalni beneficjenci działania nie mają dostępu do opracowanych analiz, nie mogą także wykorzystać zawartych tam informacji do celów rozwoju obszaru LGD.

Opracowane dokumenty wykazują średni poziom realizacji założeń LSR w kwestii rozwoju funkcji turystycznej oraz ożywienia życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD. Przeprowadzone analizy pozwoliły na określenie istotnych informacji na temat potencjału, zasobów historycznych, kulturowych obszaru LGD, w celu ich wykorzystania do promocji regionu, rozwoju funkcji turystycznej, wskazały również na możliwości organizowania różnego rodzaju imprez, wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w tym regionie. Pod kątem merytorycznym, zrealizowane opracowania w ogólności zawierają interesujący materiał wyjściowy. Niestety brak rozpowszechnienia tych materiałów jest znaczną wadą działania.

Informowanie o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD

Realizację działania należy ocenić wysoko w kontekście celów Strategii. Problemem obszarów takich jak LGD jest nie tylko niewystarczający poziom środków na pobudzenie rozwoju, ale także bardzo często nieumiejętność wykorzystania własnego potencjału. Działania, które prowadzą do rozpowszechniania informacji o LGD, jej zasobach możliwościach pozyskania dofinansowania, działalności LGD i samej Strategii ma skutki integrujące. Potencjał takich działań na potrzeby realizacji celów Strategii należy ocenić bardzo pozytywnie.

Szkolenia pracowników LGD, członków zarządu LGD oraz członków organu decyzyjnego

Realizacja działania ma kluczowe znaczenie dla skuteczności Strategii. Osoby na stanowiskach decyzyjnych mają największy wpływ na efektywną realizację zadań. Należy wysoko ocenić realizację szkoleń z punktu widzenia efektywności Strategii.

Aktywizowanie społeczności lokalnej

Ocena potencjału przeprowadzonych przedsięwzięć z zakresu aktywizowania społeczności lokalnej wykazała niski poziom realizacji celów Strategii odnoszących się do rozwoju funkcji turystycznej oraz ożywienia życia kulturalnego i sportowego obszaru LGD ze względu na charakter przygotowawczy tych przedsięwzięć – działania nie realizowały wprost wymienionych celów, konkursy na dotacje i imprezy będą organizowane w kolejnych etapach realizacji Strategii.

Opracowane i wydrukowane materiały związane z aktywizowaniem społeczności lokalnej – foldery oraz zorganizowanie spotkań aktywizujących w zakresie prowadzenia lub rozpoczynania własnego biznesu nie wpłynęły bezpośrednio na realizację wymienionych celów, jednak ich przeprowadzenie miało charakter pomocniczy, wstępny i niezbędny do realizacji działań właściwych. Poza tym działania szkoleniowe z zakresu prowadzenia działalności mają charakter wspierania rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy, dlatego też potencjał tego działania dla realizacji celu pierwszego oceniono wysoko.

* Liczba uczestników szkoleń jest rozumiana jako liczba osoboszkoleń, ponieważ uczestnicy mogli brać udział w różnych szkoleniach wielokrotnie.

6. WNIOSKI I REKOMENDACJE

6.1. Wnioski

W efekcie realizacji założeń i celów LSR na rok 2009 zrealizowano wszystkie z zaplanowanych zadań, które obejmowały:

- organizację pracy biura i utrzymanie strony internetowej Stowarzyszenia,
- realizacja badań dotyczących obszaru objętego LSR, w formie analiz, planu i studium wykonalności,
- przeprowadzenie spotkań aktywizujących w zakresie prowadzenia lub rozpoczęcia własnego biznesu,
- informowanie o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD poprzez wydruk i opracowanie folderów informacyjnych, zamieszczanie materiałów w prasie,
- zapewnienie odpowiednich kwalifikacji członków organów: Zarządu oraz Rady, a także pracowników biura poprzez organizację szkoleń,
- aktywizowanie społeczności lokalnej poprzez opracowanie i wydruk folderów informacyjnych,
- doradztwo w zakresie przygotowania wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji w ramach wdrażania LSR.

Zadania te zostały pozytywnie odebrane przez mieszkańców gmin wchodzących w skład LGD „Kraina Bobra”, dla których została opracowana LSR.

Przeprowadzone zadania skutecznie realizowały cele Strategii, stanowiły też dobrą płaszczyznę współpracy i wymiany wzajemnych doświadczeń i oczekiwań pomiędzy społecznością lokalną a władzami samorządowymi. Wysoki stopień realizacji celów Strategii i spełnienia oczekiwań mieszkańców regionu LGD osiągnięto dzięki podjęciu szeregu zadań mających na celu określenie możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego i promocji obszaru LGD, aktywizację społeczności lokalnej, świadczenie doradztwa poprzez odpowiednio przeszkolonych pracowników biura LGD, a także zapewnienie odpowiednich kwalifikacji członków organów Zarządu oraz Rady LGD.

6.2. Rekomendacje

Wnioski z realizacji niniejszego raportu pozwalają stwierdzić, iż zostały zrealizowane zakładane cele i zadania Strategii określone na rok 2009.

Analiza ich realizacji a także analiza samej Strategii oraz funkcjonowania LGD pozwala jednak zdiagnozować obszary, które wymagają usprawnienia i poprawy. Wskazane poniżej rekomendacje w większości nie wynikają z niewłaściwej realizacji opracowanej Strategii, lecz z doświadczenia autorów niniejszego raportu w zakresie opracowywania i wdrażania działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i znajomości efektywnych metod realizacji podobnych celów strategicznych.

W kolejnych latach realizacji rekomenduje się:

- przeanalizowanie potrzeby podejmowania niektórych działań założonych w Strategii po kątem ich przydatności. Wydaje się, że część zadań została zrealizowana bez wcześniejszej wstępnej oceny ogólnej uprawdopodobniającej potrzebę ich realizacji. Niektóre z przeprowadzonych analiz („Analiza możliwości wykorzystania energii odnawialnej na terenie LGD”, „Analiza obszaru LGD w zakresie możliwości powstania klastrów wraz z koncepcją biznesową klastra jako innowacyjnego elementu stymulującego rozwój gospodarczy terenu objętego LSR”) wydają się nieracjonalne uwzględniając charakterystykę tego obszaru;
- większe dopasowanie realizacji podejmowanych działań, które uwzględniałyby potrzeby zgłaszane na bieżąco przez mieszkańców i władze lokalne, realizacja (choćby poprzez ankietę na stronie www, wywiady z lokalnymi liderami), wymienione działania LGD może realizować w ramach własnych możliwości organizacyjnych w zasadzie bez dodatkowych kosztów;
- inicjowanie działań integracyjnych rozumiane jako próby tworzenia organizacji i klubów aktywnej działalności, kształcenie lokalnych liderów, podejmowanie działań inicjujących i rozszerzających współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami, szkołami organizacjami pozarządowymi i samorządem;
- inicjowanie działań w zakresie przedsiębiorczości pod kątem wykorzystania lokalnych potencjałów przyrodniczych i kulturowych oraz lokalnych biznesów;
- inicjowanie podejmowania wspólnych działań gmin w zakresie inwestycji, projektów szkoleniowych, wspierania przedsiębiorczości (np. inkubatory przedsiębiorczości);
- realizację raczej działań wdrożeniowych niż typowo szkoleniowych lub imprez rozrywkowych, ewentualnie zaplanowanie zadań wdrożeniowych jako uzupełnienie szkoleń lub imprez rozrywkowych i kulturalnych, np. opracowanie biznes planów dla przedsięwzięć zgłaszanych przez zainteresowane osoby np. z zakresu agroturystyki zamiast organizowania ogólnych szkoleń, opracowanie pomysłów na firmy dla młodych mieszkańców LGD zamiast szkoleń z zakresu przedsiębiorczości, opracowanie pomysłów wykorzystania biznesowego potencjału przyrodniczego i

kulturowego obszaru zamiast tradycyjnych imprez kulturalnych lub rozrywkowych;

- wydobycie najistotniejszych informacji, wniosków z opracowanych analiz, planu i studium wykonalności, w celu zaprezentowania ich wszystkim zainteresowanym osobom;
- wyjście z wiedzą, pomysłami, które zdobyły osoby – członkowie organów LGD na szkoleniach z zakresu innowacyjnych rozwiązań na terenach wiejskich oraz ciekawych projektów realizowanych w innych LGD lub gminach w Europie, do mieszkańców gmin LGD;
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację działań LGD: od sponsorów, dotacji z programów POKL, RPO WP, PO RPW, szeregu innych organizacji i podmiotów, w tym międzynarodowych;
- sugerowanie Beneficjentom tematyki projektów dofinansowanych w ramach LGD w kierunku wykorzystania zidentyfikowanych potencjałów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych obszaru;
- skoordynowana realizacja działań dotyczących potencjałów turystycznych obszaru już zidentyfikowanych lub planowanych do realizacji w ramach Strategii Promocji.

Wdrożenie zaprezentowanych wyżej rekomendacji wpłynie na wzrost efektywności wydatkowania środków pieniężnych oraz szybsze tempo osiągnięcia zamierzonych celów Strategii.